

**VLAAMS VERBOND VAN HET KATHOLIEK
SECUNDAIR ONDERWIJS**

LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS

**TOERISME EN RECREATIE
Derde graad TSO**

**AV DUIJS
Derde leerjaar: 2 uur/week**

In voege vanaf 1 september 1996

D/1999/0279/049A

INHOUD

1	BEGINSITUATIE	5
2	INLEIDING BIJ HET LEERPLAN	5
3	ALGEMENE DOELSTELLINGEN	5
4	LEERPLANDOELSTELLINGEN	6
4.1	Beginners: één uur	6
4.2	Beginners: twee of meer uur	6
4.3	Beperkte gevorderden: één	6
4.4	Beperkte gevorderden: twee uur of meer	6
4.5	Reële gevorderden: één uur	6
4.6	Reële gevorderden: twee uur of meer	7
5	LEERINHOUDEN / PRESTATIES	7
5.1	Beginners: één uur	7
5.2	Beginners: twee uur of meer	7
5.3	Beperkte gevorderden: één uur	8
5.4	Beperkte gevorderden: twee uur of meer	8
5.5	Reële gevorderden één uur	8
5.6	Reële gevorderden: twee uur of meer	8
6	DIDACTISCHE WENKEN	9
7	EVALUATIE	10
8	BIBLIOGRAFIE	10

1 BEGINSITUATIE

De beginsituatie van deze groep is uiterst complex.

In principe kunnen de leerlingen helemaal nog geen Duits hebben gevolgd, of ze kunnen al 200 lessen of meer achter de rug hebben (bv. als ze 'Secretariaat-talen' hebben gevolgd).

Naast deze verwarrende beginsituatie zijn er nog meer complicerende factoren:

- de school kan homogene groepen van beginners of min of meer gevorderden vormen, maar dikwijls zullen de verschillende beginniveaus jammer genoeg worden samen geplaatst;
- de leerlingen kunnen (zowel als beginners als gevorderden) flink gemotiveerd zijn, maar dikwijls zal de motivering (en ook het talent) voor deze vakken ontbreken. Ze zullen ook niet geneigd of in staat zijn een vooraf bestaande achterstand vooraf persoonlijk weg te werken;
- de cursus Duits is meestal geheel, dikwijls gedeeltelijk facultatief. Waarschijnlijk zullen heel wat directies, en soms ook leraren Duits, geneigd zijn om het vak helemaal niet in te richten of te geven om de hierboven geschetste problemen te vermijden.

2 INLEIDING BIJ HET LEERPLAN

Het leerplan moet dan ook

- rekening houden met de zeer gevarieerde beginsituatie door een verschil te maken tussen drie niveaus: beginners (tot maximum 1 uur voorgeschiedenis), beperkte gevorderden (met 2, 3 of 4 uur voorgeschiedenis) en reële gevorderden (meer dan 4 uur voorgeschiedenis).
Wij kunnen enkel maar hopen dat de scholen de gelegenheid zullen hebben de niveaus in kwestie te scheiden in aparte groepen die afzonderlijk les krijgen;
- open genoeg zijn om leerlingen die ook in moeilijker omstandigheden les krijgen, de kans te geven in deze omstandigheden te leren, en leraren die in deze omstandigheden onderwijzen, de kans te geven dat goed te doen.

De leraar zal dan ook een werkplan opstellen op basis van de beginsituatie en de mogelijkheden van hun leerlingen, en de samenstelling of splitsing van de verschillende niveaus.

3 ALGEMENE DOELSTELLINGEN

In deze zeer moeilijke en gevarieerde omstandigheden moet elke leerling (ook zonder voorkennis, of met slechts één lesuur voorkennis):

- kennismaken met standaardduits in gesproken en geschreven vorm, en daarbij oog leren hebben voor enkele specifieke verschijnselen (naamvallen, Umlaut, hoofdletters voor substantieven);
- een honderdtal frequente woorden beheersen uit de algemene taal, en een honderdtal frequente woorden en wendingen uit de vaktaal;
- kennismaken met specifieke tekstsoorten uit het vakgebied; deze tekstsoorten kunnen vergelijken met gelijkaardige tekstsoorten in de andere geleerde talen; de grote lijnen van deze vakteksten kunnen begrijpen;
- belangrijke met het vak verbonden diensten, centra, contactmogelijkheden ... in het Duitse taalgebied leren kennen; Duitsland vrij globaal kunnen situeren;
- gretig gebruikmaken van alles wat méér mogelijk is.

4 LEERPLANDOELSTELLINGEN

4.1 **Beginners: één uur**

De in punt 3 geformuleerde doelstellingen.

4.2 **Beginners: twee of meer uur**

- De leerlingen kunnen korte, eenvoudige teksten met een zeer algemene of met een eenvoudige vakinhoud luisterend en leren begrijpen tot in detail.
- Ze kunnen korte gesproken en geschreven uitingen van zeer algemene aard en uit het vakgebied reproduceren zonder al te sterk van de correcte vormen af te wijken.
- Ze beheersen een vierhonderdtal woorden en wendingen die deels uit de algemene taal, deels uit de vaktaal stammen.
- Ze kunnen specifieke tekstsoorten uit het eigen vakgebied samenstellen aan de hand van voorgegeven bouwstenen.
- Ze leren enkele gegevens kennen uit de Duitse politiek en maatschappij (belangrijkste ambten, partijen, Länder en steden), en uit de economische gebieden waarin ze worden opgeleid.
- Ze leren al deze aspecten toepassen in die concrete situaties waarmee ze in het eigen vakgebied, in de eigen situatie worden geconfronteerd.

4.3 **Beperkte gevorderden: één uur**

- De leerlingen moeten in de eerste plaats de reeds verworven vaardigheden en kennis behouden, uitdiepen en naar andere domeinen leren transfereren.
- Ze moeten specifieke toepassingsvelden binnen het eigen vakgebied leren herkennen en beheersen.
- Ze verwerven daartoe een vierhonderdtal bijkomende woorden en uitdrukkingen uit het eigen vakgebied, en kunnen die zowel herkennen als gebruiken in functionele vaksituaties.

4.4 **Beperkte gevorderden: twee uur of meer**

- De leerlingen leren op een goed niveau fungeren als taalontvanger en als taalgebruiker in specifieke, veel voorkomende beroepssituaties (bv. telefonische klachten opvangen, woonruimten schriftelijk en mondeling voorstellen, contractaanpassingen uitvoeren ...), verwerven daartoe het nodige specifieke taaleigen en leren het vlot begrijpen en gebruiken.
- Ze verwerven daartoe een vijfhonderdtal bijkomende woorden en uitdrukkingen, vooral uit het eigen vakgebied, en kunnen die zowel herkennen als gebruiken in functionele vaksituaties.

4.5 **Reële gevorderden: één uur**

- De leerlingen verwerven een vijfhonderdtal bijkomende woorden en uitdrukkingen, vooral uit het eigen vakgebied, en kunnen die zowel herkennen als gebruiken in functionele vaksituaties.

4.6 Reële gevorderden: twee uur of meer

- De leerlingen leren op een hoog niveau fungeren als taalontvanger en taalgebruiker in zowat alle specifieke, ook minder voorkomende beroepssituaties (bv. klachten opvangen over verwisselde sleutels, blaffende honden bij de burens, discussie voeren over een waarborgsom ...).
- Ze verwerven daartoe een achthonderdtal bijkomende woorden en uitdrukkingen, vooral uit het eigen vakgebied, en kunnen die zowel herkennen als gebruiken in functionele vaksituaties.

5 LEERINHOUDEN / PRESTATIES

5.1 Beginners: één uur

- Een vijf- à tiental te beluisteren en zo mogelijk te bekijken korte teksten, gedeeltelijk met algemene situaties (mededelingen, dialoogjes, een telefoongesprek ...), gedeeltelijk met vaksituaties (bestelling, vraag om informatie ... de belangrijkste tekstsoorten uit het vakgebied komen aan bod).
- Een vijf- à tiental te lezen korte teksten, gedeeltelijk met algemene inhoud (schema, mededeling, eenvoudig krantenbericht ...), gedeeltelijk met vakinhoud (schematische beschrijvingen, brieven met verzoek om informatie ... de belangrijkste tekstsoorten uit het vakgebied komen aan bod).
- Een tweehonderdtal woorden uit de algemene taal en uit de vaktaal.
- Zeer algemene informatie over Duitsland: ligging, grootte, enkele steden, Bundesländer en Bundeskanzler.
- Informatie over het eigen vakgebied: diensten, centra, contactmogelijkheden.

5.2 Beginners: twee uur of meer

- Een vijftien- à twintigtal te beluisteren en zo mogelijk te bekijken korte of al iets langere teksten, gedeeltelijk met algemene situaties (mededelingen, dialogen, telefoongesprekken; een kort tv-fragment ...), gedeeltelijk met vaksituaties (telefonische klacht, beschrijving van een ruimte of een situatie ...); de frequentste situaties komen aan bod.
- Een vijftien- à twintigtal te lezen korte of iets langere teksten, gedeeltelijk met algemene situaties (korte krantenberichten, informatieve schema's, folders ...), gedeeltelijk met vakinhoud (offertes, bestelbrieven ...); de belangrijkste tekstsoorten uit het vakgebied komen aan bod.
- Zo correct mogelijke reproductie van een vijftal korte (voorgegeven) gesproken en geschreven teksten, of van een gedeelte ervan (bv. dialogen).
- Zo correct mogelijke (re)productie van een vijftal gesproken en geschreven teksten, of van een deel ervan (bv. dialogen) aan de hand van vrijwel volledig voorgegeven bouwstenen, met lichte transfer, met gatenteksten ...
- Een vierhonderdtal bijkomende woorden, gedeeltelijk uit de algemene taal, gedeeltelijk uit de vaktaal.
- De Bundespräsident en zijn functie, de grote partijen, alle Länder met hun hoofdsteden; enkele economische basisgegevens; uitbreiding van de kennis over het vakgebied.

5.3 Beperkte gevorderden: één uur

- Een vijf- à tiental te beluisteren en zo mogelijk te bekijken teksten met langere, al vrij gecompliceerde vaksituaties (misverstanden verhelpen, klachten geargumenteed opvangen ...).
- Een vijf- à tiental te lezen langere, wat moeilijkere teksten met vrij specifieke vakinhoud (contracten, gebruiksaanwijzingen, uitvoerige zakelijke brieven, berichten via teletekst of e-mail ...).
- Productie van een tiental mondelinge teksten uit het vakgebied in monoloogvorm (antwoorden op automatisch antwoordapparaat, mededelingen doen ...) of als deel van een dialoog (telefoongesprek ...).
- Productie van een vijftal schriftelijke teksten in het specifieke vakgebied, gedeeltelijk aan de hand van voorgegeven bouwstenen.
- Een vierhonderd bijkomende woorden en uitdrukkingen uit het eigen vakgebied.

5.4 Beperkte gevorderden: twee uur of meer

- Een vijftien- à twintigtal te beluisteren en zo mogelijk te bekijken teksten met realistische, langere, vrij gecompliceerde vaksituaties (zie 5.3).
- Een vijftien- à twintigtal te lezen langere, wat moeilijkere teksten met vrij specifieke vakinhoud (zie 5.3).
- Productie van een vijftiental mondelinge teksten in het vakgebied in monoloogvorm of als deel van een dialoog (zie 5.3).
- Productie van een tiental schriftelijke teksten in het vakgebied, gedeeltelijk aan de hand van voorgegeven bouwstenen.
- Een vijfhonderdtal bijkomende woorden en uitdrukkingen, vooral uit het eigen vakgebied.

5.5 Reële gevorderden één uur

- Een vijf- à tiental te beluisteren en zo mogelijk te bekijken teksten met realistische, gecompliceerde vaksituaties (discussies over vergissingen bij het betalen, over waarborgsommen ...).
- Een vijf- à tiental te lezen langere teksten met realistische, gecompliceerde vakinhouden (contracten, wetteksten ...).
- Productie van een tiental mondelinge teksten uit het vakgebied in monoloogvorm (gedetailleerde beschrijving van document of gebouw, gedetailleerde en gestructureerde informatie doorgeven bij automatisch antwoordapparaat) of als deel van een dialoog (telefoongesprek, twistgesprek ...).
- Productie van een vijftal schriftelijke teksten uit het specifiek vakgebied, grotendeels met niet-voorgegeven formuleringen (brieven met antwoord op specifieke vragen ...).
- Een vijfhonderdtal bijkomende woorden en uitdrukkingen, vooral uit het eigen vakgebied.

5.6 Reële gevorderden: twee uur of meer

- Een vijftien- à twintigtal te beluisteren en zo mogelijk te bekijken teksten met realistische, lange, gecompliceerde vaksituaties.
- Een vijftien- à twintigtal te lezen teksten met realistische, lange, gecompliceerde vakinhoud.
- Productie van een vijftiental langere mondelinge teksten uit het vakgebied in monoloogvorm of als deel van een dialoog.

- Productie van een tiental schriftelijke teksten uit het vakgebied, grotendeels met niet-voorgegeven formuleringen.
- Een achthonderdtal bijkomende woorden en uitdrukkingen, vooral uit het eigen vakgebied.

6 DIDACTISCHE WENKEN

- In deze context zal de beginsituatie extreem verschillend zijn, en zal het niveau zeer verregaand door de eigen situatie worden bepaald. De rol van de plaatselijke leraar zal dan ook doorslaggevend zijn.
- Er zijn leermiddelen voor handelsonderwijs in het algemeen, maar niet echt voor deze zeer specifieke doelgroepen. De leraar zal dus dit niet-gespecialiseerde materiaal moeten aanvullen met uit het leven gegrepen brochures, telefoongesprekken, boedelbeschrijvingen ... en zelfgemaakt materiaal.
Samenwerking tussen de betrokken scholen verdient aanbeveling.
- Veel zal afhangen van de manier waarop de leerlingen tot nu toe geschoold zijn, en de prioriteiten die vroeger zijn gelegd. Men zal in elk geval sterk moeten werken naar de communicatieve aspecten van de specifieke beroepsrichting toe.
- Juist in deze situatie van grote beroepsgerichtheid is werken met authentiek materiaal en met zo authentiek mogelijke situaties zeer belangrijk.
- De extreem verschillende situaties maken het onmogelijk algemene didactische wenken te formuleren. Men kan zich laten leiden door het gezond verstand en door de ervaring in de vorige jaren.
- Integratie (van vaardigheden, van kennis en vaardigheden ...) verdient altijd aanbeveling, de ondankbare omstandigheden en het gebrek aan tijd zullen trouwens nog meer dan elders tot deze integratie leiden. Men denke aan het aanbod van nieuwe woorden in lees- en luisterteksten, van gebruik van vakwoordenschat bij schrijfvaardigheid ... Ook de geïntegreerde proef en verschillende vormen van stage zullen leiden tot (in dit geval vakoverstijgende) integratie.
- De eisen die men kan stellen in verband met correctie zullen uiteraard afhangen van de mogelijkheden van de leerlingen en van de verwachtingen van de leraar. Het streefdoel blijft, dat de leerlingen presteren op het niveau dat ze ongeveer aankunnen, dus dat de gevraagde prestatie hun mogelijkheden niet echt te boven gaat.
- Specifieke didactische wenken voor de verschillende onderdelen vindt men in de leerplannen Duits voor de tweede en derde graad.
- Iedereen die in één of meer van de beschreven situaties lesgeeft, zal dit leerplan volledig en grondig moeten lezen.
Men mag echter niet de fout maken de verschillende niveaus op te tellen. Zo wordt het aantal te beheersen woorden en wendingen voor elk niveau volledig opnieuw geformuleerd.

7 EVALUATIE

Evaluatie zal verschillende vormen kunnen aannemen.

Waar Duits afzonderlijk wordt geëvalueerd, zal men ervoor zorgen dat de vaardigheidstoetsing centraal staat en de kenniselementen zoveel mogelijk in die vaardigheid worden geïntegreerd; in andere gevallen zullen vakoverstijgende afspraken gelden, die - gezien de prioriteiten van alle leerplannen moderne vreemde talen - in dezelfde richting gaan.

Evaluatie in het derde leerjaar van de derde graad binnen het vak Duits heeft volgende functies en kenmerken.

Eerst dient evaluatie om inzicht te verwerven in de vorderingen van de leerlingen. Met dit inzicht kan de leraar snel hulp bieden waar nodig en/of betere leerlingen volgens eigen tempo begeleiden. Tevens krijgt de leraar informatie die nodig is om de volgende leerfasen aan te vatten.

De leerling moet aan de evaluatie gegevens over zijn vorderingen overhouden.

Gezien de erg heterogene beginsituatie binnen de klasgroep is het logisch dat de evaluatievorm verschillend kan zijn voor verschillende leerlingen. Evaluatie heeft immers de bedoeling vorderingen te meten vanaf de startfase tot de evaluatiemomenten tijdens het schooljaar.

Tevens dient de leraar er attent voor te zijn dat de leerplandoelen voor dit leerjaar op de eerste plaats het begrijpen van mondelinge en schriftelijke talige boodschappen omvat, op de tweede plaats de mondelinge taalproductie. De evaluatievorm zal er dus op gericht zijn de vorderingen voor deze doelen te meten.

Wellicht is hier de gespreide evaluatie te verkiezen boven evaluatie binnen proefwerkenreeksen.

8 BIBLIOGRAFIE

8.1 Algemene bronnen

Voor de algemene bronnen duiden we vier mogelijkheden aan:

- het Internet: “daf – unterricht”
- het Internet: <http://www.smic.be/edu> (dit is de website van het bisdom Gent)
- Het boek: “Arbeitsmittel für den Deutschunterricht an Ausländer” (Goethe-Institut/Langenscheidt). Elk jaar is er een nieuwe uitgave.
- De jaarlijks verschijnende catalogus van de uitgeverijen, en speciaal de catalogus van “Internationales” (Kennedyallee 91-103, D-5300 Bonn 2), met jaarlijks nieuwe programma's.

8.2 Economisch Duits

- Een volledige bibliografie vindt u in: “Communicatief vaktaalonderwijs Duits in TSO en BSO” (Interdiocesane Werkgroep LKW, VVKSO, Centrum voor Navorming Bisdom Gent, Goethe-Institut, 1999. Te verkrijgen bij het VVKSO, Guimardstraat 1 1040 Brussel).

8.3 Toeristisch Duits

- **BARBERIS, P., BRUNO, E.**, Deutsch im Hotel. Kommunikatives Lehrwerk in zwei Bänden für Deutschlerner im Fach Hotelgewerbe/Gastronomie, Max Hueber, Ismaning, 1987-1989.
- **BRAUN, C.**, “Guten Tag! Sie wünschen bitte?” Szenen aus Hotellerie, Gastronomie und Tourismus (Video, Begleitheft), Goethe-Institut, München, 1993.
- **CLALÜNA-HOPF, M., PLETTENBERG, M.**, Deutsch im Beruf. Hotellerie und Gastronomie. Ein Lehrwerk für Jugendliche und Erwachsene (Teil 1-Teil 2; Lehrwerk, Lehrerkommentar, Kassette), Kölner Verlag für Sprachmethodik, Köln, 1989-1991.
- **COHEN, OSTERLOH, K.-H.**, Zimmer frei Deutsch im Hotel und Restaurant. Ein Sprachkurs für Hotelmitarbeiter (Lehrbuch, Arbeitsbuch, Lehrerhandreichung, Kassette), Langenscheidt, Berlin-München-Wien-Zürich, 1981.
- **COHEN, U., OSTERLOH, K.-H.**, Herzlich willkommen. Deutsch für Fortgeschrittene in Hotel, Restaurant und Tourismus (Lehrbuch, Arbeitsbuch, Lehrerhandreichung, Kassette), Langenscheidt, Berlin-München-Wien-Zürich-New York, 1986.
- **DRIES, F.**, Hotelfachmann, Fachbuchverlag Dr. Pfanneberg & Co., Giessen (verschiedene uitgaven).
- **DRIES, F.**, Speisen- und Menükunde, Fachbuchverlag Dr. Pfanneberg & Co., Giessen (verschiedene uitgaven).
- **EHNERT, R.**, “Angenehmen Aufenthalt!” (Video, Begleitheft), Goethe-Institut, München, 1989-1993.
- **EPPERT, F.**, Deutsch in Küche und Restaurant. Eine Einführung in die Fachsprache der Gastronomie (Buch), Max Hueber, Ismaning, 1993.
- **EPPERT, F.**, Lukullisches und Sprachliches. Ein kleines ABC der deutschen Kochkunst aus der Praxis durch die Praxis für die Praxis (Buch), Max Hueber, München, 1978.
- **NEIGER, E.**, Gastronomisches Wörterbuch in 4 Sprachen, Carl Gerber, München (verschiedene uitgaven).